

Jezična panorama u predškolskim ustanovama

Vlačić, Rahela

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:052777>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-28**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrića u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

RAHELA VLA I

JEZI NA PANORAMA U PREDŠKOLSKIM USTANOVAMA

Završni rad

Pula, rujan 2018.

Sveučilište Jurja Dobrića u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

RAHELA VLAŠIĆ

JEZIK NA PANORAMI U PREDŠKOLSKIM USTANOVAMA

Završni rad

JMBAG: 0115065605, izvanredni student
Studijski smjer: Predškolski odgoj – izvanredni
Predmet: Talijanski jezik
Znanstveno područje: Humanističke znanosti
Znanstveno polje: Filologija
Znanstvena grana: Romanistika
Mentor: dr. sc. Lorena Lazarić, v. pred.

Pula, rujan 2018.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ESTITOSTI

Ja, dolje potpisana Rahela Vla i , kandidatkinja za prvostupnika ranog i predškolskog odgoja, ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo koja autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, _____ godine

IZJAVA **o korištenju autorskog djela**

Ja, Rahela Vla i , dajem odobrenje Sveu ilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom *Jezi na panorama u predškolskim ustanovama* koristi na na in da gore navedeno autorsko djelo kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveu ilišne knjižnice Sveu ilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveu ilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu sa Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni na in ne potražujem naknadu.

U Puli, _____ (datum)

Potpis

Sadržaj

1. Uvod.....	5
2. Povijest hrvatskog jezika.....	6
3. Narje ja hrvatskog jezika	7
4. Sjeverno akavski ili ekavsko akavski dijalekt	9
5. Labinska cakavica	11
6. O cakavici.....	13
7. Dje ja književnost na cakavici.....	15
8. Njegovanje cakavice u inozemstvu	16
9. Brendiranje cakavice u Labinu.....	17
10. Metodologija istraživanja.....	22
11. Rezultati i rasprava.....	22
12. Zaklju ak.....	31
13. Literatura.....	33
14.Sažetak	35

1. Uvod

Tema ovog završnog rada je jezi na panorama u predškolskim ustanovama iz perspektive labinske cakavice. U radu je prikazan razvoj cakavice kroz povijest. Za njeno su oblikovanje zaslužna mnogobrojna iseljavanja i izumiranje autohtonog stanovništva, zatvaranje rudnika te modernizacija i naseljavanje novog stanovništva na području Labina i okolice. Sve je to dovelo do smanjenog korištenja i poznavanja cakavice koja se uglavnom koristi u privatnom obiteljskom okruženju. Istraživanjem, čiji su rezultati prikazani na kraju ovog završnog rada, željela su se ispitati mišljenja i stavovi današnjih stanovnika Labinštine o korištenju cakavice, kako ju njeguju te smatraju li dovoljnim korištenje cakavice u privatne svrhe i u obilježavanju nekih važnih događanja grada Labina, ili bi je trebalo više negovati i „brendirati“.

Izreka zbori da na mladima svijet ostaje, zato se nadam da će sadašnji i budući mladi naraštaji negovati kulturnu ostavštinu naših predaka i da će se znati oduprijeti utjecaju današnjeg modernog doba na cakavicu.

2. Povijest hrvatskog jezika

Pojavom glagoljice i cirilice u 15. stolje u dolazi do razvoja hrvatskog jezika koji se zaustavlja dolaskom Turaka. Mnogobrojne seobe u Italiju, Austriju, Slovačku i Mađarsku dovode do širenja štokavskog narječja na nekadašnje čakavske i kajkavske prostore. U 16. stolje u dolazi do ponovnog buđenja hrvatskog jezika te bogađenja čakavske, kajkavske i štokavske književnosti. Prva gramatika hrvatskog jezika napisana je u 17. stolje u, a napisao ju je Bartol Kašić. „Tridesetih godina 19. st. započinje ilirski preporod. Hrvatski intelektualci bore se za očuvanje hrvatskog identiteta. Kako je jezik bitna odrednica nacionalnog identiteta, svoju su borbu usmjerili na očuvanje hrvatskog jezika.“¹

Hrvatske kulturne i znanstvene ustanove su u 20. stolje u *Deklaracijom o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika* zahtijevale da se u tadašnjoj SFRJ ustavom utvrdi jednakost i jednakopravnost četiriju jezika: hrvatskog, slovenskog, srpskog i makedonskog. Kada Hrvatska kreće s osamostaljenjem (1990./1991.), hrvatski jezik je i kao nacionalni jezik Hrvata.

¹ URL: <http://webograd.tportal.hr/Miha29/hrvatskijezik/kratkapovijesthrvatskogajezika> ,preuzeto 15.ožujka 2018

3. Narje ja hrvatskog jezika

Hrvatski jezik razlikuje tri narje ja: kajkavsko, štokavsko i akavsko.

Kajkavsko narje je prepoznajemo po upitnoj zamjenici *kaj* i najrasprostranjenije je u sjeverozapadnoj Hrvatskoj (Meimurju, Prigorju, Turopolju, zapadnoj Podravini, Hrvatskom zagorju) te u Gorskom kotaru. Van granica Hrvatske, kajkavsko narje je zastupljeno u dijelovima Maarske i Rumunjske. Neke njegove osnovne današnje značajke jesu otvorenost, zatvorenost i diftongacija (dvoglasnost) samoglasnika, naglašavanje preposljednjeg i posljednjeg sloga, prevladavanje određenih pridjeva, neprovođenje sibilizacije te korištenje njemačkih, maarskih i slovenskih posuđenica.

Štokavsko narje je prepoznajemo po upitnoj zamjenici *što* ili *šta*. Prostire se u skoro svim dijelovima Hrvatske; od Baranje, Koprivnice, Like i Gorskog kotara pa sve do dalmatinskih otoka Hvara, Brača, Šolte i Mljeta. Štokavsko narje je također govori u susjednim nam zemljama (Srbiji, Bosni i Hercegovini te Crnoj Gori). Karakteristike štokavskog narje ja su uzlazni, silazni te dva kratka naglasaka, ispadanje ili zamjena fonema *h*, izjednačavanje množine imenica u dativu, lokativu, instrumentalu te brojni turcizmi.

Petar Šimunović (2011) u knjizi *Izabrana djela, akavska itanka* navodi kako se akavsko narje je proteže od krajnjeg akavskog otoka Lastova na jugoistoku do Savudrije i Drije na sjeverozapadu, od najudaljenijih naseljenih otoka na Jadranu do Žumberka na sjeveru. Izvan granica Hrvatske, akavsko narje je koriste gradišćanski Hrvati u dijelovima Austrije, Maarske i Slovačke te iseljenici u Sjevernoj i Južnoj Americi i Kanadi. Kako navode Frančić, Hudeček i Mihaljević (2005), neke od njegovih osnovnih značajki su zamjenica *a* (*e* u dijelu Kvarnerskog otoka) ili prijedložni izrazi poput *za* i *po*, uglavnom sačuvan starohrvatski tronaglasni sustav (kratkosilazni, dugosilazni i akut, poseban naglasak uzlazne intonacije) te staro mjesto naglasaka, različiti refleksi starohrvatskog poluglasa *šva* (*danas*, *denes*, *donos*), slogotvornih glasova *l* (*vuna*, *valna*, *velna*, *vona*) i *r* (*karv*, *kerv*, *krv*, *etvortak*) te praslavenskog jata (ikavski – *bili*, ekavski – *beli*, ikavsko-ekavski – *belo mliko*, jekavski – *bjelo*), neki govori čuvaju stari skup *r* (*revo*), osobit

oblik pomoćnog glagola biti u kondicionalu (*bin, biš, bin, bimo, bite, bi*), prijelaz krajnjeg *m* u *n* u nastavcima i nepromjenjivim riječi ima (*vidin, sedan*).

4. Sjeverno akavski ili ekavsko akavski dijalekt

U akavskom narječju razlikujemo šest dijalekata; buzetski ili gornjomiranski dijalekt, jugozapadni istarski ili štakavsko-akavski dijalekt, sjeverno akavski ili ekavsko akavski dijalekt, srednjo akavski ili ikavsko-ekavski akavski dijalekt, južno akavski ili ikavsko akavski dijalekt te lastovski ili jekavsko akavski dijalekt.

Slika 1. Dijalekti na području Istre²

Sjeverno akavski ili ekavsko akavski dijalekt jedan je od najstarijih i najrasprostranjenijih dijalekata hrvatskog jezika. „Sjeverno akavski ekavski dijalekt se govori na sjevernom dijelu Lošinja, na Cresu, sjevernom dijelu Hrvatskog primorja,

² URL: <http://istra.lzmk.hr/clanak.aspx?id=606>, preuzeto 16. ožujka 2018.

u široj okolici Rijeke, na sjeveroisto noj istarskoj obali od Rijeke do Raškog zaljeva i u dijelovima središnje Istre.“³ Kako je zapisano u Istarskoj enciklopediji⁴ u 14. stoljeću u Istri postojala dva autohtona akavska dijalekta: ekavski, u kojem se razlikuju središnjoistarski i sjeveroisto ni istarski, s pazinskim, labinskim, žminjskim i boljunskim govorima, te bužetski dijalekt. Na kraju 15. i u 16. stoljeću pojačavaju se seobe i uz potporu mletačkih vlasti mnogi migranti dolaze u Istru, opustošenu unutrašnjim ratovima i pošastima. Doseljenici, uglavnom s juga Hrvatske te Like i Krbave, koji su se naselili na prostore bez stanovništva ili s manjim brojem starosjedilaca, donijeli su u Istru nove dijalekte.

Neke od osnovnih značajki sjeverno akavskog dijalekta su:

- ekavski refleks jata (*oreh*)
- stari troakcenatski sustav (*ruka, manu*)
- nejotirani oblici (*cvitje*)
- za genitiv jednine te za nominativ, akuzativ i vokativ množine imenica ženskoga roda a-osnova prevladao je morfem *i* (*jabuki*)

³ URL: <http://www.matica.hr/media/uploads/knjige/kapovicpha038.pdf> , preuzeto 8. ožujka 2018.

⁴ URL: <http://istra.lzmk.hr/clanak.aspx?id=606> , preuzeto 16. ožujka 2018.

5. Labinska čakavica

Grad Labin jedan je od gradova s vrlo bogatom, burnom i dugom prošlošću u koja je nedvojbeno ostavila traga i na samoj čakavici. Labin je gradi smješten na brdašcu visokom 320 metara. Njegova povijest datira dvije tisuće godina prije Krista, kako potvrđuju ostaci naseobina kasteljera (gradine na injene od velikih tesanih blokova, odnosno od lomljena nevezana kamenja) značajnih za željezno doba. Osnovani su ga Kelti u 4. stoljeću prije Krista i nazvali ga Albona/Alvona što na keltskom jeziku znači „grad na brdu“. Kroz stoljeća Labin mijenja vladare, a važno je spomenuti period od 1420. do 1797. godine kada na ovom području vlada Mletačka republika, a zatim i Austrija i Italija, kada se, uz talijanske i njemačke škole, otvaraju i škole na materinjem jeziku, što ostavlja snažan utjecaj na čakavicu. Kada 1943. godine Istra ulazi u sastav Hrvatske koja je tada bila dijelom socijalističke Jugoslavije, dolazi do velikog iseljavanja ondašnjeg stanovništva i doseljavanja stanovništva s područja Bosne i Hercegovine, što rezultira smanjenjem broja autohtonog stanovništva, a time i postepenim odumiranjem labinske čakavice.

Čakavica se nekoć koristila duž jadranske obale, od Labina, Rijeke pa sve do Splita i susjednih otoka. Danas se na širem riječkom području sve manje čuje čakavski govor. Moglo bi se reći da je gotovo izumro. Nagli rast gradova, industrijalizacija, uporaba standardnog jezika te umiranje starog stanovništva doveli su do nestanka riječke čakavice. No, Rijeka nije jedina mjesto čakavica jeste ili hoće nestati. Svaka je vladavina od onih koje su se izmjenjivale na području Istre ostavila neki znak, neki pečat, u obliku opipljivih gradina, spomenika, ali i u obliku neopipljivog, ali vrlo bitnog; jezika.

Labin ima bogatu povijest koja je ostavila veliki utisak ne samo na gospodarstvo i kulturu nego i na sâm jezik. Od svih vlasti koje su upravljale gradom, najveći utjecaj je imala Italija tj. Venecija. U samoj čakavici pronalazimo oko tri tisuće venecijanskih ili talijanskih fraza koje je ovdašnje stanovništvo malice izmijenilo te uvrstilo u govor čakavice. „Dio tih riječi se koristi u izvornom obliku, mnogima je tek izmijenjen izgovor u skladu s ovdašnjim govorom, mnogo glagola ima romanski korijen, a slavenski nastavak (tokat – *toccare*, zamendat – *mendare*, rivat – *rivare*, kantat – *cantare* itd.)“ (Milevoj, 2006:7) Venecijanski dijalekt se stoljeće ima uvladio u sâm govor Labinjana

razvijaju i čakavicu kakvu danas možemo čuti samo kod starog, autohtonog stanovništva.

Talijanski je jezik još za vrijeme Austrije bio službeni jezik. Jedna od zanimljivosti vezanih za to vrijeme jeste da se čakavica, ili kako su ondašnji ljudi voljeli reći i da *gonaju po naše*, za vrijeme Austrije koristila samo u privatne svrhe, tj. kada odrasli nisu htjeli da ih djeca razumiju. Također je zanimljivo da je u gradovima prevladavao talijanski jezik, dok se na selu koristila isključivo čakavica, stvaraju i na taj način jaz između sela i grada.

Osim venecijanskog dijalekta, pronalazimo poveznicu i sa slavenskim jezicima. „Rusi za brašno, kao i mi, kažu muka, a ne kvasac.“ (Milevoj, 2006:6) Slaveni se rano naseljavaju na područje Istre, a Učka je kao prirodna brana sprječavala iseljavanje s ovog područja, pa se jezik i kultura nisu toliko dirali. Mnogi filolozi i dan danas istražuju bogatstvo jezika i književnosti u ovim krajevima.

Ulaskom Istre, a samim time i Labina, u sastav Hrvatske 1943. godine dolazi do iseljavanja ljudi iz Labina, ali i ostalih krajeva države, u sjeverne i južne dijelove Amerike i Australije. Labin se okreće razvoju turizma i industrije, rudnici se zatvaraju, a zajedno s rudnicima nestaju i neke čakavske riječi. Venecijanski dijalekt počinje se gubiti i sve se više koristi mješoviti govor čakavice i standardnog književnog jezika. Današnja djeca pojmove kao što su *rudnik*, *vagoni*, *rudar* i *rudarenje* mogu vidjeti i čuti samo u muzejima.

Iščitavajući literaturu, posebice me se dojmio predgovor Marijana Milevoja koji se u svojim rječnicima *Gonan po naše* (prvi dio i drugi nešto opširniji), uz sam rječnik koji sadrži čak 7500 riječi, bavi i problematikom odumiranja labinske čakavice. Kao što sâm autor kaže: „Dok sam prilikom objavljivanja prvog rječnika 'Gonan po naše' još vjerovao da će se dugo naša čakavica čuti na ovim prostorima, danas sam mnogo realniji i suzdržaniji.“ (Milevoj, 2006:5)

6. O cakavici

Labinska cakavica oduvijek je privlačila ljude na pisanje i istraživanje iste. Problematikom njezinog nestajanja, osim Milevoja, bavio se i naš poznati pisac Mate Balota, znanstvenik, književnik, narodnjak i ovjek sela kako ga Marijan Milevoj opisuje u svom rje niku *Gonan po naše* (2006) . Balota je sredinom tridesetih godina, tijekom posjeta svojoj rodnoj Istri, opisao tadašnje stanje jezika, kulture i tradicije. U svojim putopisima (ur. Milevoj, 2011) opisuje nepovoljne društveno-političke uvjete ondašnje Istre, njezin brz razvoj, ali i brisanje višestoljetne tradicije. Dijalekt opstaje samo na selu, a u gradu gotovo da se ne koristi.

O labinskoj cakavici pisali su kako hrvatski, tako i strani filolozi i jezikoslovci. Provodila su se i istraživanja o labinskom govoru. Neke od tih zapisa i istraživanja naveo je i Marijan Milevoj u svom rje niku *Vadin po naše* (2016).

Beogradski filolog Aleksandar Beli svojim je saznanjima značajno utjecao na buduće istraživače dijalekata, uključujući i labinski govor. Krajem 1912. godine boravio je na području od Plominskog Zagorja na sjeveru, preko Šumbera, Svete Nedelje, Snašića i Santaleza, pa do Ripende i Svetog Lovreća na južnom dijelu Labinskih dok je istraživao karakteristike srednjoistarskih govora. Beli je napisao tekst o istraživanju labinskog govora pod naslovom *Izveštaj Državnom savetu o pribiranju dijalektološke građe, potpomognutom sredstvima iz 'Velimirijanauma'*. Između ostalog, u *Izveštaju* su njegovi zapisi o samoglasnicima posebnog izgovora i ekavskom refleksu jata. (Usp. Milevoj 2016:12)

Marijan Milevoj u rje niku *Vadin po naše* (2016) navodi zapise hrvatskog jezikoslovca Josipa Ribarića koji se u knjizi *Razmještaj južnoslavenskih dijalekata na poluotoku Istri* osvrće na popis stanovništva prema jeziku općenito otkriva kako se 1910. godine čak 783 stanovnika izjasnilo za hrvatski, a tek 238 za talijanski, čime potvrđuje veći ondašnji veliki utjecaj standardnog hrvatskog jezika na samu cakavicu.

Uz prethodno navedene jezikoslovce i filologe, Milevoj navodi i Silvanu Vranić, redovitu profesoricu na Sveučilištu u Rijeci, koja je rezultate svog istraživanja objavila na temu labinskog govora objavila u monografiji *Čakavski ekavski dijalekt: sustav i podsustavi* koja je, kaže Milevoj, istraživala „labinski govor na području istočno od Raše, uz rubna mjesta Ružići, Kraj Drage, Jurazini i Vozilići te Plomin. Na karti

akavskoga ekavskoga dijalekta uz sveukupno 65 lokaliteta koji pripadaju labinskim govorima ona Vozili e, Plomin, Plomin Luku i Zagorje označava koarubni dio ovih govora.“ (Milevoj, 2016:15)

7. Dječja književnost na čakavici

Labin je bogat piscima koji pišu na čakavici: Danijel Mohorovi, Rina Mileti, Rea Radin, Malvina Mileta i mnogi drugi. U moru literature, pronašla sam predivne stihove i priče na čakavici, namijenjene najmlađima. Roberta Razzi, u svojem je *Kalendaju* (2008) na maštovit način, uz ilustracije koje je sama naslikala, pokušala čakavicu približiti djeci predškolskog uzrasta kroz mjesece u godini i aktivnosti vezane uz određeni mjesec.

Miranda Škalamera Verbanac u svojim pričama *Lesica Tancunica i Domicine kokoši* (2015) i *Zec Rojski va Aninen kapuze* (2016) na duhovit način prikazuje događanja na selu. Objavila je i knjigu *Moje prve domoće besedi* (2014) u kojoj djecu uči u boja, brojevima, igrama i slikama, a u koautorstvu s Leticijom Trinajstić i *Pinetoh Boži* (2017) u kojoj opisuje doživljaj Božića dječaka Pineta, u doba kada su još uvijek radili rudnici i kada su obitelji preživljavale od rudarske plaće.

Slika 4. Knjige na čakavici autorice Mirande Škalamera Verbanac⁵

⁵ URL: <http://kulturasnova.com/clanovi/miranda-skalamera-verbanac/> preuzeto 18. ožujka 2018.

8. Njegovanje cakavice u inozemstvu

Želja za boljim životom mnoge je Labinjane odvela na drugi kraj svijeta. Osim kofera, u inozemstvo su ponijeli uspomene, obi aje i cakavicu. U New Yorku se 2. ožujka 1977. godine osniva klub *Rudar* koji djeluje kao restoran u kojem se održavaju tradicionalne proslave, nudi tradicionalna hrana te kao klub u kojem ljudi igraju razne društvene igre kao što su briškula i trešeta.

Kroz razgovor s „našim Merikanima“, kako ih znaju nazivati Labinjani, vidljivo je da je cakavica malo „zahr ala“ i da ju izgovaraju na udan na in. No, treba svakako pohvaliti njihov trud da svoj materinji jezik prenesu djeci. Mnogi „Merikani“ se redovito, svake godine, vraćaju u Labin i okolice te na taj način svoju „zahr alu“ cakavicu obnavljaju i njeguju. Također, iseljenici su aktivni i na društvenim mrežama, brendiraju i dijele svoju tradiciju s ostalim ljudima.

Spustimo li se južnije, u Argentinu tj. njen glavni grad Buenos Aires, primjetimo da iseljenici koji njeguju cakavicu u svojim obiteljima imaju manje poteškoća u izgovoru od sjevernjaka. Taj se lakši izgovor pripisuje španjolskom jeziku koji je jako sličan talijanskom jeziku, a u labinskoj se cakavici, kao što je već rečeno, može pronaći oko tri tisuće talijansko-venetskih riječi.

Na takav način cakavica se čuva, njeguje i brendira ne samo u Labinu i okolici nego i mnogo šire. Mogli bismo reći da su naši iseljenici jedna od karika koje drže tradiciju naših starih na životu.

9. Brendiranje cakavice u Labinu

Grad Labin je 2014. godine pokrenuo projekt s ciljem očuvanja i promocije labinske cakavice. U sklopu tog projekta organizirana su dva predavanja: *čakavski govor u Istri* dr. sc. Line Pliško sa Sveučilišta Jurja Dobrića iz Pule i predavanje o labinskim govorima dr. sc. Ivane Nežić, poslijedoktorandice na Odsjeku za kroatistiku Filozofskog fakulteta u Rijeci. Projekt se proširio i na dva labinska vrtića, gdje je vrtićima „Pjerina Verbanac“ i „Gloria“ te je tako u kreativno-istraživačkom radu djece nastala prva slikovnica-rijeka *Naše besedice* (2014) koja sadrži četiristo riječi i oko stotinu dječjih crteža.

Starija su djeca tijekom cijele te godine marljivo sakupljala poslovice, izreke, „šaljorice“ i priče na čakavici, dok su mlađa djeca s odgojiteljicama u vrtićima pjesmice te izradila mnoge ilustracije koje su dio slikovnice *Naše besedice*. Uz djecu i odgojiteljice, veliku ulogu u realizaciji ovog projekta imale su i koordinatorica projekta, Loredana Ružić Modrušan, njezine suradnice Zlata Jurčan Vukelić, Zdenka Načinović, Palmira Golja i Oriana Šušulac Sellan, urednica Neda Milenkovski te umjetnica Ivona Verbanac, koja je uredila prekrasnu naslovnicu slikovnice. Na stranicama slikovnice svako abecedno slovo prate crteži i pjesme koje su tijekom godine zajedno s odgojiteljicama i roditeljima prikupljali mališani dječjih vrtića.

Slikovnica je predstavljena u prepunoj dvorani Gradske knjižnice uz bogati glazbeno-zabavni program te izložbu dječjih radova. Neda Milenkovski je na predstavljanju slikovnice zaključila da je slikovnica „materijalni dokaz da je labinjonska čakavica živa, da je u uporabi od najmlađeg uzrasta, a svaki pisani trag vrijedan je dokument o njenom postojanju i prenosi se dalje.“⁶

Godinu kasnije u projekt ulaze labinski autori koji pišu na čakavici te se objavljuju zbirka *Merli i od Ca* i knjiga *čakuloda na Turjone*.

⁶ URL: http://www.5portal.hr/vijesti_detalj.php?id=7295 preuzeto 21. ožujka 2018

GRAD LABIN
Dječji vrtić Pjerina Verbanac i Dječji vrtić Gloria
Labin

imaju zadovoljstvo pozvati Vas na
P R O M O C I J U
slikovnice-rječnika
„NAŠE BESEDICE“

koja će se održati
u četvrtak, 4. prosinca 2014. godine
u **Gradskoj knjižnici Labin**
(Polivalentna dvorana),
sa početkom u **18.00 sati**.

Vaša nazočnost bit će naša radost.

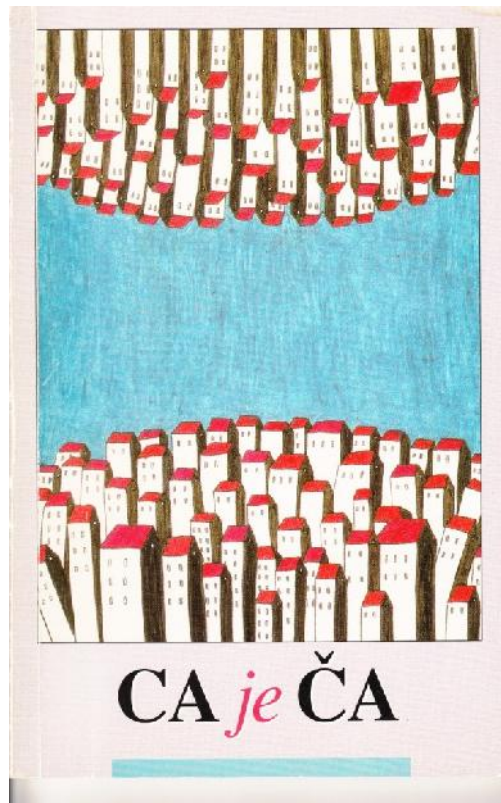
Dobro nam došli!

NAŠE BESEDICE

Slika 5. Slikovnica-rje nik *Naše besedice*⁷

Jedan od projekata njegovanja i o uvanja dijalektalne rije i labinske cakavice je i literarni natje aj *Ca je a* koji je gradska knjižnica Labin, u suradnji s Knjižarom i antikvarijatom Matthias, zapo ela 1993. godine. Prvotno je natje aj bio namijenjen uenicima osnovnih škola Labina i Labinštine i Srednje škole Mate Blažine Labin. Zahvaljuju i entuzijazmu u itelja razredne nastave i profesora Hrvatskog jezika i književnosti koji su prepoznali nastojanja da se i ovim putem kroz u eni ko stvaralaštvo o uva zavi ajna rije , svake godine pristiže veliki broj novih i neobjavljenih radova u kojima mali i mladi pjesnici progovaraju materinskom akavicom/cakavicom. Kao rezultat projekta objavljena je zbirka u eni kih radova *Ca je a* (1996.) u kojoj su sabrane nagra ene pjesme od 1993. do 1995. godine.

⁷ URL: <https://www.labin.com/vijesti/promocija-slikovnicerijecnika-nase-besedice-04-12-u-gradskoj-knjiznici-labin-29224>, preuzeto 18. žujka 2018.

Slika 6. Zbirka u eni kih radova literarnog natje aja *Ca je a*⁸

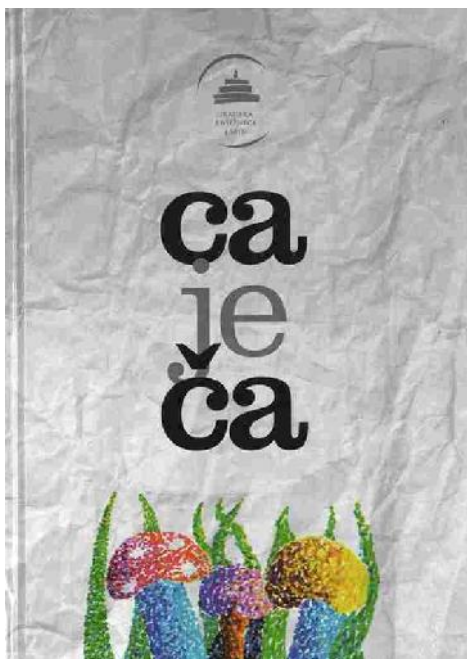

Natje aj se 2004. godine proširio na širu populaciju u namjeri se uklju i i pjesnike iz okruženja Labina, ali i sudionike s podru ja itave Istre. Nagra eni radovi od 2004. do 2009. godine objedinjeni su u zbirci pjesama *Reci mi ca* (2010.) .

Slika 7. Zbirka pjesama *Reci mi ca*⁹

⁸ URL: <http://www.gk-labin.hr/hr/ca-je-ca>, preuzeto 17. ožujka 2018.

⁹ URL: <http://www.gk-labin.hr/hr/ca-je-ca>, preuzeto 17. ožujka 2018.

Godine 2013., uz potporu Istarske županije, Grada Labina, Općine Kršan i Općine Raša, objavljeni su nagradni djela i radovi s literarnog natjecanja od 2007. do 2012. godine u zbirci *Ca je a: zbirka dje je dijalektalne poezije*.

Slika 8. *Ca je a: zbirka dje je dijalektalne poezije*¹⁰

Na istoimenom literarnom natjecanju natjecala sam se kroz srednjoškolsko obrazovanje te sam 2010. godine osvojila 3. mjesto u kategoriji srednjih škola pjesmom *Pet ur*.

Pet ur

*Pet ur još nanke pasalo ni,
Saki šlovek, saki brek va sele
Spi.*

*Pet, oneh pet ur pasalo ni
A va kostima cutiješ
Da predevaku Mrtvi dni.*

*Pet ur još pasalo ni
Mrtvaška va vrte
Svoju glovu drži.*

*Pet ur još pasalo ni, a sa rosa s neba
Cimitar škropi.*

*Pet ur, pet ur pasalo ni
A saki šlovek
Na svojega pokojnoga
se spameti.*

¹⁰ URL: <http://www.gk-labin.hr/hr/ca-je-ca>, preuzeto 17. ožujka 2018.

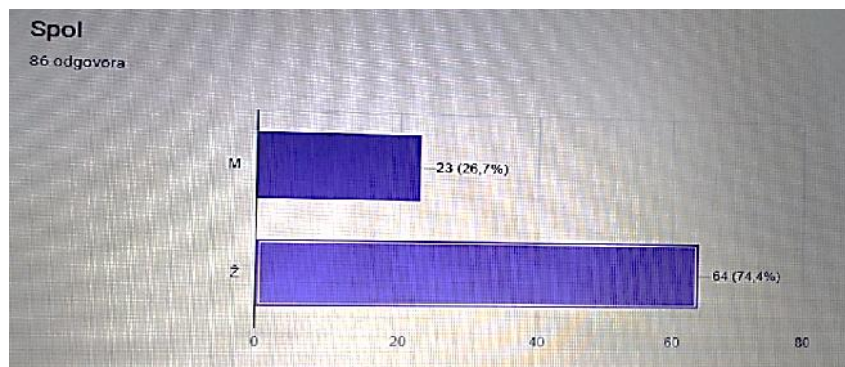
Labin je bogat pjesnicima i književnicima koji na svoj način doprinose njegovanju čakavice i poticanju mladih na izražavanje i pisanje na dijalektu. Osim literarnog natjeva *Ča je a*, u Labinu se kroz projekt oživljavanja i zaštite čakavice svake godine održavaju *akuloda na Špine* i *akulode na turjone*, kojima se poziva sve pjesnike i pjesnikinje koji pišu na labinjanskoj čakavici da izlaganjem svojih stihova njeguju čakavicu.

10. Metodologija istraživanja

U Google obrascima napravljena je anonimna anketa kojom se željelo ispitati stavove ispitanika o korištenju cakavice u predškolskim ustanovama. Anketa je distribuirana *online*, elektroni kom poštom i društvenim mrežama, u cilju obuhva anja što ve eg broja ispitanika. Anketi, koja se sastojala od 14 pitanja od kojih su se prva tri odnosila na demografske podatke, pristupilo je ukupno 86 ispitanika.

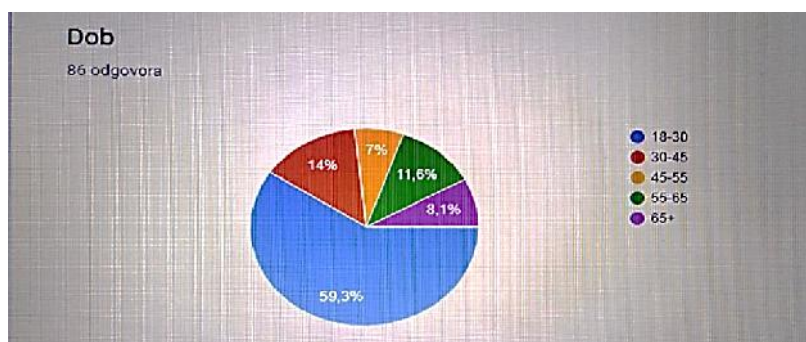
11. Rezultati i rasprava

Grafikon 1: Spol

Legenda: M = 23 (26,7%); Ž = 64 (74,4%)

Grafikon 2: Dob

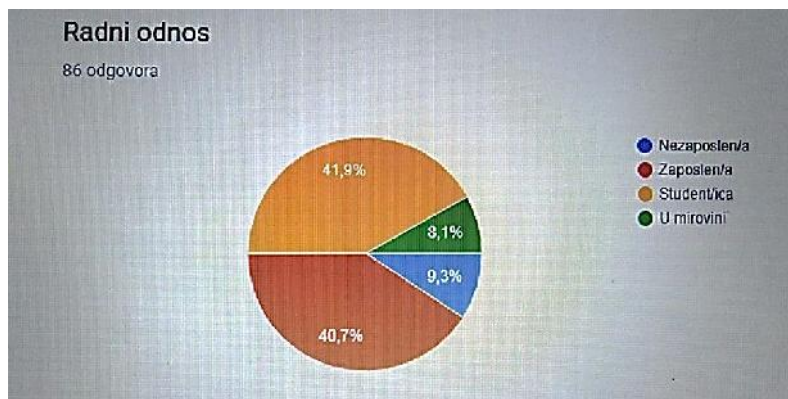

Legenda: 18-30 = 51 (59,3%); 30-45 = 12 (14%); 45-55 = 6 (7%); 55-65 = 10 (11,6%); 65+ = 7 (8,1%)

U anketi je sudjelovalo 86 ispitanika od ega 23 (26,7%) muškaraca i 64 (74,4%) žena. Više od polovice ispitanika (N=51; 59,3%) ima izme u 18 i 30 godina, dok je ostatak gotovo podjednako raspodijeljen: 12 ispitanika (14%) od 30-45 godina, 6 ispitanika (7%) od 45-55 godina, 10 ispitanika (11,6%) od 55-65 godina te 7

ispitanika (8,1%) sa 65 godina i više. Ovakav se rezultat može pripisati popularnijem korištenju društvenih mreža me u mladima.

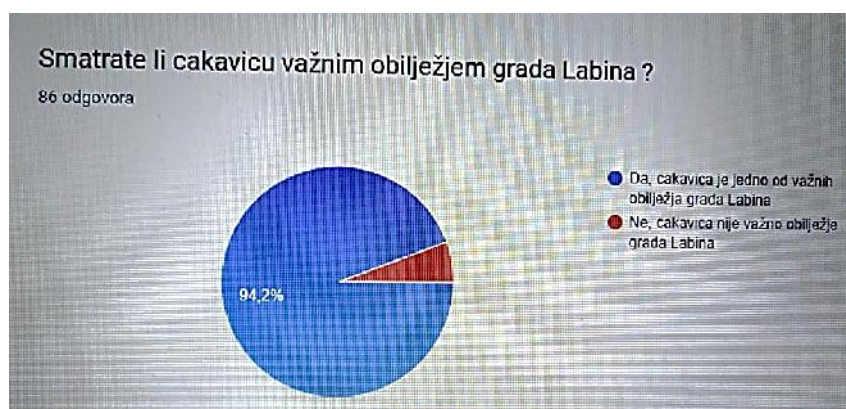
Grafikon 3: Radni odnos

Legenda: Nezaposlen/a = 8(9,3%); Zaposlen/a = 35(40,7%); Student/ica = 36 (41,9%);
U mirovini = 7 (8,1%)

Od svih ispitanika 8 (9,3%) je nezaposlenih, 7 (8,1%) u mirovini, 35 (40,7%) zaposlenih, dok je 36 (41,9%) studenata. Radni odnos može se povezati s rezultatima dobi, pošto ve ina ispitanika u dobi od 18 do 30 godina ima status studenta/ice.

Grafikon 4: Smatrate li cakavicu važnim obilježjem grada Labina ?

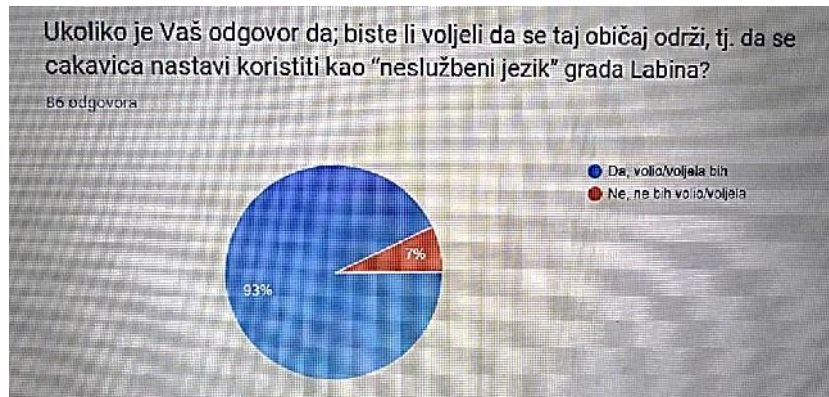

Legenda: Da, cakavica je jedno od važnih obilježja grada Labina = 81(94,2%); Ne, cakavica nije važno obilježje grada Labina = 5(5,8%)

Ve ina ispitanika (N=81, 94,2%) smatra da je cakavica jedno od važnih obilježja grada Labina, dok se petero (5,8%) ispitanika ne slaže s navedenom tvrdnjom.

Ovakvi rezultati su bili otkrivajući pošto je čakavica simbol grada Labina te sveopće poznata u Hrvatskoj i šire.

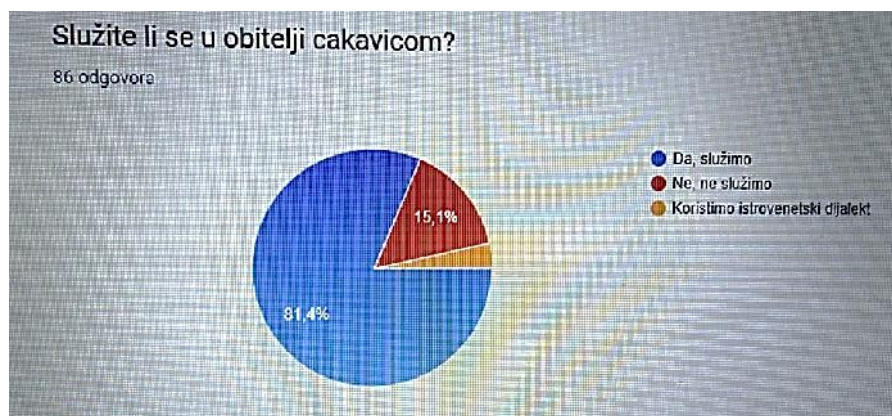
Grafikon 5: Ukoliko je Vaš odgovor da; biste li voljeli da se taj običaj održi, tj. da se čakavica nastavi koristiti kao „neslužbeni jezik“ grada Labina?

Legenda: Da, volio/voljela bih = 80(93%); Ne, ne bih volio/voljela = 6(7%)

Većina ispitanika koji su na prethodno pitanje odgovorili potvrdno tvrdi kako bi voljeli da se čakavica održi i nastavi koristiti kao „neslužbeni jezik“ grada Labina (N=80; 93%), dok je njih 6 (7%) nije odgovorilo na ovo pitanje. Iz navedenog se može zaključiti da su ispitanici svjesni važnosti uporabe čakavice i njezinog očuvanja.

Grafikon 6: Služite li se u obitelji čakavicom?

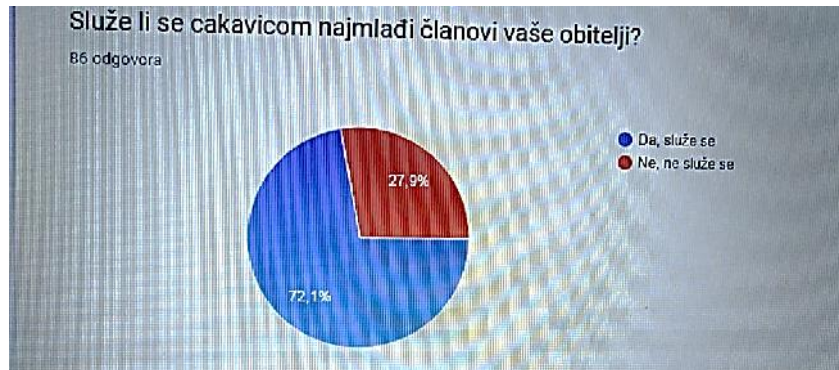

Legenda: Da, služimo = 70(81,4%); Ne, ne služimo = 13(15,1%);
Koristimo istrovenetski dijalekt = 3(3,5%)

Iz prethodnih se rezultata moglo naslutiti da većina ispitanika koristi čakavicu u obitelji, što je i potvrđeno. Većina ispitanika (N=70; 81,4%) u komunikaciji s obitelji

koristi cakavicu, svega troje (3,5%) u obitelji koristi istrovenetski dijalekt, koji se tako er koristi u Labinu (Istarska županija), dok se svega 13 ispitanika (15,1%) ne služi ni cakavicom ni istrovenetskim dijalektom u obiteljskom okruženju.

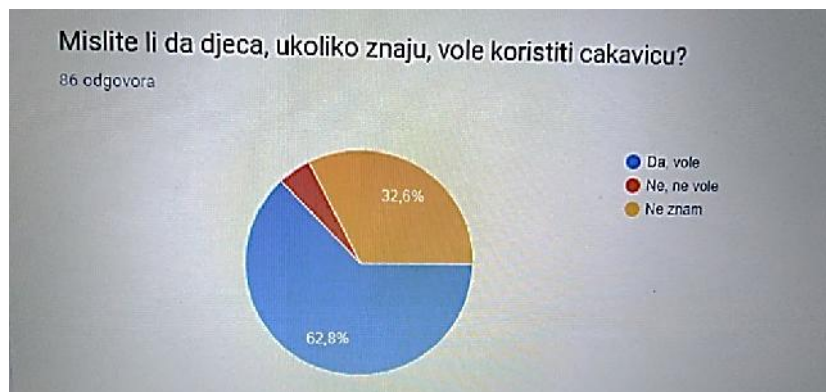
Grafikon 7: Služe li se cakavicom najmlađi članovi vaše obitelji?

Legenda: Da, služe se = 62(72,1%); Ne, ne služe se = 24(27,9%)

Unato visokom korištenju cakavice u odraslih, njen malen pad u korištenju vidljiv je iz odgovora na pitanje o korištenju cakavice kod najmlađih članova obitelji. Naime, ukupno 62 ispitanika (72,1%) odgovorilo je potvrdno, dok je njih 24 (27,9%) odgovorilo da se najmlađi članovi njihove obitelji ne služe cakvicom. Ovakav rezultat mogao bi se pripisati jakom utjecaju službenog jezika i stranih jezika.

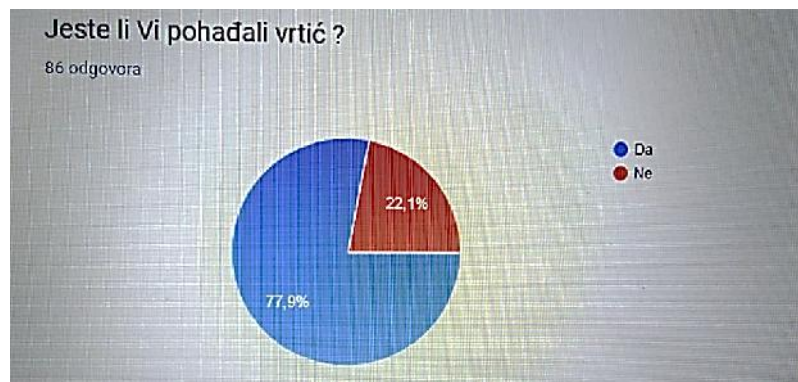
Grafikon 8: Mislite li da djeca, ukoliko znaju, vole koristiti cakavicu?

Legenda: Da, vole = 54(62,8%); Ne, ne vole = 4(4,7%); Ne znam = 28(32,6%)

Više od polovine ispitanika (N=54; 62,8%,) smatra da djeca vole koristiti cakavicu. Njih 4,7% (N=4) smatra da djeca ne vole koristiti cakavicu, a 28 ispitanika (32,6%) ne znaju procijeniti vole li ju djeca ili ne.

Grafikon 9: Jeste li Vi pohađali vrtić ?

Legenda: Da = 67(77,9%); Ne = 19(22,1%)

Većina ispitanika (N=67; 77,9%) je pohađala vrtić, dok njih 19 (22,1%) nije. Pošto je većina ispitanika dobne skupine 18-30 godina, ovakvi nam se rezultati ne iznenađuju.

Grafikon 10: Ako jeste, sjećate li se jeste li u neformalnom govoru koristili čakavicu ili književni jezik?

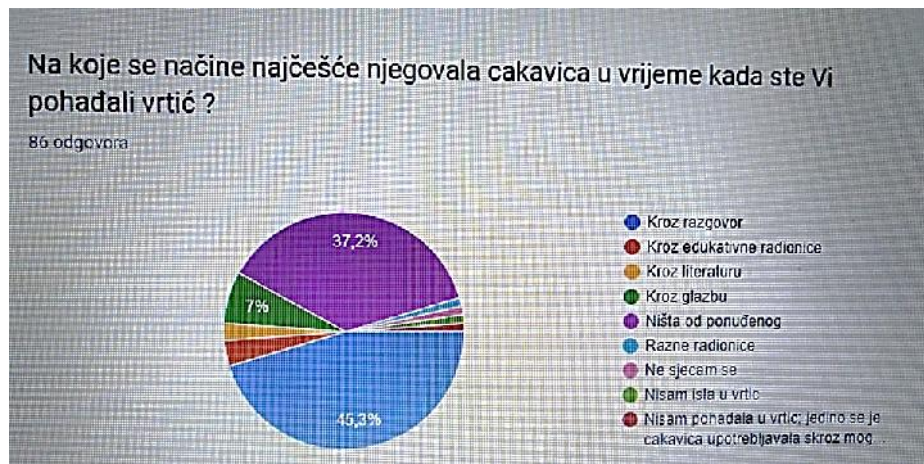

Legenda: Govorili smo isključivo standardnim književnim jezikom = 26(30,2%); Govorili smo isključivo čakavicom = 3(3,5%); Govorili smo standardnim književnim jezikom i čakavicom = 42(48,8%); Nijedno od ponuđenih odgovora = 15(17,4%)

Od ispitanika koji su na prethodno pitanje odgovorili potvrdno, skoro polovica (N=42; 48,8%) tvrdi da su u vrtiću govorili standardnim književnim jezikom i čakavicom, njih 26 (30,2%) je izjavilo da su govorili isključivo standardnim književnim jezikom, dok je svega troje ispitanika (3,5%) govorilo isključivo čakavicom. Od ukupno 86 ispitanika njih 15 (17,4%) nije se odlučilo ni na jedan od ponuđenih odgovora. Poput većine ispitanika, i sama se sjećam kako se u moje vrijeme vrtića čakavica puno više

nje govala i upotrebljavala, uz standardni jezik. Djeca su prije više koristila cakavicu u me usobnij komunikaciji nego danas.

Grafikon 11: Na koje se načine najčešće nje govala cakavica u vrijeme kada ste Vi poha ali vrtić ?

Legenda: Kroz razgovor = 39(45,3%); Kroz edukativne radionice = 3(3,5%); Kroz literaturu = 2(2,3%); Kroz glazbu = 6(7%); Ništa od ponu ģenog = 32(37,2%)

Ukupno 39 ispitanika (45,3%) tvrdi da se cakavica u vrtić u, dok su ga poha ali, nje govala kroz razgovor, njih troje (3,5%) da se nje govala kroz edukativne radionice, dvoje ispitanika (2,3%) kroz literaturu, a 6 ispitanika (7%) tvrdi da se cakavica nje govala kroz glazbu. Ukupno 32 ispitanika (37,2%) nisu ponudila ni jedan od etiri predložena odgovora, a zbog, pretpostavljam, greške u programu. etvero je ispitanika unijelo vlastite odgovore na ovo pitanje, koje prenosim u nastavku u originalu:

Razne radionice (N=1; 1,2%)

Ne sjećam se (N=1; 1,2%)

Nisam išla u vrtić (N=1; 1,2%)

Nisam poha dala u vrtić; jedino se je cakavica upotrebljavala skroz mo ģ djetinjstva i tako sam i ja nastavila sa mojom djecom koja su rodjena u NY. i „gonaju po nase“. (N=1; 1,2%)

Grafikon 12: Mislite li da se cakavica više negovala u vrijeme kada ste vi pohađali vrtić ili danas?

Legenda: Prije se više negovala = 35(40,7%); Danas se više neguje nego prije = 13(15,1%);
Ne znam = 38(44,2%)

Iako je većina ispitanika (N=38; 44,2%) odgovorila „ne znam“, njih 35 (40,7%) ipak smatra da se cakavica prije više negovala nego danas. Povezala bih to s prijašnjim pitanjima, tj. s nekadašnjim zajedničkim korištenjem cakavice i standardnog jezika te s njegovanjem iste kroz razgovor i glazbu. Ukupno 13 ispitanika (15,1%) smatra da se cakavica danas više neguje nego prije.

Grafikon 13: Mislite li da bi se u vrtićima trebalo inzistirati na korištenju cakavice?

Legenda: Da, trebalo bi = 57(66,3%); Ne, nije potrebno = 23(26,7%)

Više od polovice ispitanika (N=57; 66,3%) smatra da bi se u vrtićima trebalo inzistirati na korištenju cakavice, njih 23 (26,7%) smatra da to nije potrebno. I ovdje se

dogodila ve spomenuta greška s anketom pa je ukupno šest ispitanika unijelo svoje odgovore koje prenosim u nastavku:

-) NE ZNAM (N=1; 1,2%)
-) Ne stalno nego kroz neke radionice i sl. (N=1; 1,2%)
-) Moglo bi se kombinirati cakavicu i standardni jezik (N=1; 1,2%)
-) Po želji, ako ju dijete ve koristi zasto ne no usmjeriti ga i na standardni govor da mu se olakša kasnije u školi privikavanje (N=1; 1,2%)
-) Ne znam (N=1; 1,2%)
-) Ne, to je vrijedna kulturna bastina ali nije moguće uspostaviti kvalitetnu komunikaciju zbog nužnog razvijanja svih jezika s napretkom društva i suženog vokabulara. A kada bi se cakavica razvijala tj. mjenjala i stvarala nove rijeci to vise nebi bila cakavica. Tko postuje to kulturno dobro njegovat ce ga privatno, u krugu obitelji i istomisljenika. (N=1; 1,2%)

Sretna sam što je došlo do pogreške jer su ispitanici dali detaljnije odgovore te time jasnije pokazali svoje stavove o o uvanju i njegovanju cakavice u predškolskim ustanovama.

Grafikon 14: Na koji biste način uveli korištenje cakavice u vrtiće?

Legenda: Kroz literaturu (stihovi na cakavici) = 14(16,3%); Kroz glazbu = 7(8,1%);
Kroz radionice = 28(32,6%); Kroz razgovor = 27(31,4%); Drugo = 10(11,6%)

Ukupno 28 ispitanika (32,6%) bi korištenje cakavice u vrtićima uvelo kroz radionice, njih 27 (31,4%) kroz razgovor, 14 (16,3%) kroz literaturu tj. stihove na cakavici, sedmero (8,1%) kroz glazbu, a 10 (11,6%) ih je odgovorilo „drugo“. Danas se u mnogim predškolskim ustanovama održavaju raznorazne radionice, pa se moglo očekivati da se najviši postotak odnosi upravo na esticu „kroz radionice“.

Diskusija

Prve tri varijable odnosile su se na sociodemografske podatke ispitanika. Prva varijabla odnosila se na spol ispitanika izražena u kategorijama muško i žensko, druga varijabla odnosila se na dob ispitanika u pet kategorija (18-30; 30-45; 45-55; 55-65; 65+), dok se treća varijabla odnosila na radni odnos izražen u četiri kategorije (Nezaposlen/a; Zaposlen/a; Student/ica; U mirovini). Svih 86 ispitanika odgovorilo je na tri opisane varijable.

U drugom dijelu upitnika ispituje se stav ispitanika o uporabi čakavice u predškolskoj ustanovi. Ovaj dio sastoji se od 11 testova: Smatrate li čakavicu važnim obilježjem grada Labina; Ukoliko je Vaš odgovor da; biste li voljeli da se taj običaj održi, tj. da se čakavica nastavi koristiti kao „neslužbeni jezik“ grada Labina; Služite li se u obitelji čakavicom; Služe li se čakavicom najmlađi članovi vaše obitelji; Mislite li da djeca, ukoliko znaju, vole koristiti čakavicu; Jeste li Vi pohađali vrtiće; Ako jeste, sjetite li se jeste li u neformalnom govoru koristili čakavicu ili književni jezik; Na koje se naime najčešće njegovala čakavica u vrijeme kada ste Vi pohađali vrtiće; Mislite li da se čakavica više njegovala u vrijeme kada ste Vi pohađali vrtiće ili danas; Mislite li da bi se u vrtićima trebalo inzistirati na korištenju čakavice; Na koji biste način Vi uveli korištenje čakavice u vrtićima. Došlo je do pogreške u programu pa su u pojedinim pitanjima testovi kao jedan od ponuđenih odgovora imale opciju „drugo/ostalo“ gdje su ispitanici mogli navesti odgovor koji nije ponuđen u upitniku.

Cilj istraživanja bio je ispitati uporabu čakavice u predškolskoj ustanovi. Problem se zasnivao na utvrđivanju sve rjeđe korištenja čakavice. Postavljene su dvije hipoteze u kojima se pretpostavlja da djeca sve rjeđe koriste čakavicu u predškolskim ustanovama zbog utjecaja standardnog jezika te češće korištenje dijalektizama izvan predškolske ustanove. Ispitanici su odgovorili na sva postavljena pitanja. Što se tiče postavljenih hipoteza, na temelju odgovora 86 ispitanika mogu reći da ona djeca koja inače koriste čakavicu kao materinji jezik, sve rjeđe koriste istu u predškolskim ustanovama, a češće izvan nje. Također, treba uzeti u obzir da je broj od 86 ispitanika ipak premali broj naspram broja ljudi koji uistinu koriste čakavicu i da je online anketu mogao ispuniti bilo tko. Nismo razmišljali o toj mogućnosti pa smo izostavili pitanje o mjestu stanovanja te nije moguće utvrditi jesu li ispitanici s područja Labina ili šire.

Nakon dobivenih rezultata istraživanja sam bila sretna što još dosta osoba njeguje cakavicu privatno i što smatraju da bi se trebala njegovati već od malih nogu, no iznenadilo me da ljudi sve više gledaju na cakavicu kao na neki „jezik“ koji koristimo po potrebi. Smatram da je cakavica doživjela veliki pad popularnosti. Od materinskog jezika postala je jezik koji se koristi samo u privatnom okruženju, njeguje se samo kroz dane obilježavanja obljetnica ili slušaju i radijsku emisiju *Užonci našega kraja* koju većinom prati starija populacija.

12. Zaključak

Dijalekt jednako identitet. Ponekad u razgovoru s ljudima nije ni potrebno reći i otkuda potječe ono ni odakle dolazimo; naš govor, naš dijalekt i riječi koje koristimo nas odaju.

„Labinska cakavica je prepoznatljiva diljem Hrvatske i svijeta. Ono što nas razlikuje od ostalih dijalekata jeste ona ključna riječ. (...) U Labinu su se pojavili plakati na kojima je samo ispisana riječ *cagodar*. Mnogi su se pitali o čemu se radi, danas smo dobili i odgovor, riječ je o novom brendu Labina, a odnosi se na ono najvrjednije – izvorni govor.“¹¹

Slika 9. Slogan grada Labina „Labinjonska cakavica je cagodar“¹²

¹¹ URL: http://5portal.hr/vijesti_detalj.php?id=12394, pristupila 19. ožujka 2018.

¹² URL: <http://www.labin.hr/labinjonska-cakavica-je-cagodar>, preuzeto 20. ožujka 2018

Ona je blago koje su *naši stari* najprije njegovali usmenom predajom s koljena na koljeno, a zatim kroz glazbu i literaturu. Danas se njeguje kroz razne radionice, projekte, brendira se kroz proizvode i sl. No, što je s komunikacijom na materinjem jeziku, jeziku koji su koristili *naši stari* i putem kojih je ona postala ono što jeste?

Kako uvamo različite običaje, kako restauriramo spomenike, restaurirajmo i čakavicu koja se svakim danom sve manje čuje u našem gradu. Uz sva znanja i bogatstva koja ostavljamo svojim najmlađima, zaboravljamo njegovati i ostaviti ono najbitnije, ono što nas čini Labinjanima i Labinjonkama, naš dijalekt.

Djeca su ta koji ju još uvijek mogu spasiti od izumiranja. Potaknimo ih na istraživanje, na komunikaciju, dajmo im literaturu, glazbu *naših starih* i na taj način spasimo naše najveće kulturno dobro.

ZA SI DICA

LEPI NAŠI MI I DECA,
DOMO O BESEDO NE ZUBITE
I VA SRCE JE NOSITE.

S NJO NA USTAH SAKO JUTRO
SE ZBUDITE
I VECER SPAT HODITE.

(Miranda Škalamera Verbanac, *Moje prve domo e besedi*)

13. Literatura

Knjige:

1. Dje ji vrti „Pjerina Verbanac“ Labin, Dje ji vrti „Gloria“ Labin, (2014) *Naše besedice*. Labin: Vetva Graph, Raša.
2. Fran i , A.; Hude ek, L.; Mihaljevi , M. (2005) *Normativnost i višefunkcionalnost u hrvatskome standardnom jeziku*. Zagreb: Hrvatska sveu ilišna naklada.
3. *Labin: turisti ki vodi* (1996). Labin: Matthias.
4. Milevoj, M. (2006) *Gonan po naše, rje nik labinske cakavice*. Labin: Matthias Flacius.
5. Milevoj, M. (2016) *Vadin po naše*. Labin: Matthias Flacius.
6. Razzi, R. (2008) *Kalendaj*. Labin: Galerija Alvona.
7. Šimunovi , P. (2011) *Izabrana djela, akavska itanka*. Zagreb: Golden marketing – Tehni ka knjiga.
8. Škalamera Verbanac, M. (2015) *Lesica Tancunica i Domicine kokoši* .Raša: ARSIA ART.
9. Škalamera Verbanac, M. (2014) *Moje prve domo e besedi*. Labin: vlast. nakl.
10. Škalamera Verbanac, M. (2016) *Zec Rojski va Aninen kapuze*. Raša: ARSIA ART.
11. Škalamera Verbanac, M.; Trinajsti , L. (2017) *Pinetoh Boži* . Raša: ARSIA ART.
12. Milenkovski,N. (2015) *Merli od ca*. Labin: Kultura snova : Kulturni krug : Grad Labin
13. Milenkovski, N. (2015) *akuloda na Turjone*. Labin: Grad Labin
14. Orli , D. (2010) *Reci mi ca. Pore : Errata corrige* Labin: Grad Labin
15. Vale, L. (1996) *Ca je a*. Labin: Knjižara i antikvarijat "Mathias" : Otvoreno sveu ilište Labin
16. Raspor, N; Fiamengo, S. (2013) *Ca je a: zbirka dje je dijalektalne poezije*. Labin: Gradska knjižnica

Internetski izvori:

1. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, kajkavsko narje je.
URL: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=29817> (2018-3-15)
2. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, štokavsko narje je.
URL: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=59945> (2018-3-15)
3. <http://webograd.tportal.hr/Miha29/hrvatskijezik/kratkapovijesthrvatskogajezika>
(2018-3-15)
4. Leksikografski zavod Miroslav Krleža (2008).
URL: <http://istra.lzmk.hr/clanak.aspx?id=606> (2018-3-16)
5. Pregled dijalekata
URL: <http://www.matica.hr/media/uploads/knjige/kapovicpha038.pdf> (2018-3-8)
6. Grad Labin, Registrirane urbane cjeline. URL:
<http://www.labin.hr/Files/201606/Za%C5%A1ti%C4%87ena%20kulturna%20ba%C5%A1tina.pdf> (2018-3-22)
7. Zeki , J. (2012). Mate Balota, *Od Raklja do Londre: feljtoni, putopisi, reportaže*, ur. Zoran Milevoj, Labin: Mathias Flacius, 2011., 264 str.. Histrina, 2 (2), 289-293. URL: <https://hrcak.srce.hr/108996> (2018-3-16)
8. Grad Labin. URL:<http://www.labin.hr/cakavica> (2018-3-17)
9. 5portal.hr . Promovirana slikovnica - rje nik „Naše besedice“.
URL: http://www.5portal.hr/vijesti_detalj.php?id=7295 (2018-3-21)
10. Gradska knjižnica Labin. URL: <http://www.gk-labin.hr/hr/ca-je-ca> (2018-3-17)

14. Sažetak

ključne riječi: cakavica, istraživanje

Glavni cilj ovog rada bio je istražiti kako se njeguje cakavica te kako općenito ljudi razmišljaju o njegovanju cakavice u predškolskim ustanovama. U radu sam navela na koje se sve načine cakavica razvijala, što je sve utjecalo na njen razvoj, ali i pad u korištenju iste. Također sam navela neke od načina očuvanja cakavice.

Završni rad *Jezi na panoramu u predškolskim ustanovama* koncipiran je u dvije cjeline. Prva cjelina odnosi se na nastanak cakavice i načine na koje se ona njeguje. Druga cjelina odnosi se na istraživanje. Na temelju postavljenog problema, postavljenih hipoteza te provedene online ankete pokušala sam dokazati sve manje korištenje cakavice u i izvan predškolske ustanove.

Summary

Keywords: cakavica, research

The main objective of this study was to explore how to nurture cakavica, and what people generally think about fostering cakavica in preschools. In this article I stated in what ways cakavica developed, all of which contributed to its development but also the decline in the use of the same. I also noted some of the ways of preserving cakavica.

Final work *Language panorama of preschool institutions* consists of two parts. The first part refers to the development of cakavica through history and the ways in which it is being cherished now. The second part refers to the poll. Based on the above problem, hypothesis and conducted online surveys I tried to prove that cakavica is being used less and less both in and out of preschool institutions.